

หน่ออ่อน

พระอาจารย์สงบ มนฺตฺสฺนฺโต

เทศน์พระ วันที่ ๒๘ พฤษภาคม ๒๕๕๖

ณ วัดสันติพุทธาราม(วัดป่าเขาแดงใหญ่) ต.หนองแกว อ.โพธาราม จ.ราชบุรี

ตั้งใจฟังธรรม การฟังธรรมนะ ตั้งใจฟังธรรมให้หัวใจมันยอมรับรู้ ให้หัวใจมันยอมรับถึงความจริง ความเป็นจริง ความเป็นจริงสิ่งที่คนพิสูจน์ใจ สิ่งที่คนพิสูจน์ เราหาความจริงอยู่แล้ว สิ่งที่เป็นความจริง เห็นไหม นี่ธรรมะสัจจะ แล้วถ้าเราปฏิบัติ เราปฏิบัติความจริงของเรา ถ้าปฏิบัติความจริงของเรา ถ้ามันเกิดในใจของเรา ความจริงกับความจริงมันพิสูจน์กัน

การพัฒนาของประเทศแต่ละประเทศแตกต่างกัน แตกต่างกันไปเพราะอะไร แตกต่างเพราะการพัฒนาที่มันเจริญกว่า กับประเทศที่ด้อยพัฒนาว่า นี่เป็นประเทศเดียวกันแต่อาศัยกาลเวลา ถ้าพัฒนาไปถึงที่เดียวกัน ถ้าไปถึงจุดเดียวกันเขาจะรู้ว่าอันเดียวกัน ความเสมอๆ กัน ฉะนั้นความจริงๆ มันความจริงอันเดียวกัน ถ้าความจริงอันเดียวกัน ผู้เทศน์ว่าการถ้าไม่มีความจริงในหัวใจ สิ่งที่คุณเห็นไหม มันเป็นเรื่องอารมณ์ สัญญาอารมณ์มันไม่มีข้อเท็จจริงอยู่ในนั้นเลย มันเป็นเรื่องเฉยๆ

แต่ถ้าสัจจะความจริงออกมาจากใจดวงนั้น ถ้าใจดวงนั้นมีความจริงอยู่ ความจริงอันนั้นมันพิสูจน์ได้ มันเป็นเรื่องสัจจะ มันเป็นเรื่องสัจจะพิสูจน์ได้ คุณ สองพันกว่าปีขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าจนปานนี้ เห็นไหม สองพันกว่าปีมาแล้ว ถ้าใครพิสูจน์ได้ เห็นไหม คุณ เวลาหลวงตาท่านปฏิบัติได้จนถึงที่สุดแห่งทุกข์ เวลากราบองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มารวมเป็นหนึ่งเดียวได้อย่างไร พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ มารวมเป็นหนึ่งเดียวได้อย่างไร รัตนตรัย เห็นไหม พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ เป็น ๓ ไตรรัตนะ ไตรสรณคมน์ สิ่งที่เป็นแก้วสารพัดนึก ๓ ดวง มันมารวมกันได้อย่างไร

แล้วมารวมได้อย่างไรละ รวมได้เพราะเป็นความจริงในใจของหลวงตา เป็นความเป็นจริง นี้มันพิสูจน์ถึงสังกรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่มันซาบซึ้ง ทั้งที่เราศึกษามา พระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์มา มันก็เป็น ๓ ไขใหม่ ไตรลักษณ์ เห็นใหม่ มันเป็นแก้ว ๓ ดวง นี่เวลาเป็นความจริงเป็นความจริงอย่างนั้น แต่ในปัจจุบันนี้ เห็นใหม่ เวลาที่มีพวกจามา พวกที่ฟังหลวงตามา เห็นใหม่ นี่พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียวนี่มันรวมอย่างไร มันรวมที่ไหน ตรงไหนมันรวมละ จำชีพากเขามา ถ้าจำชีพากเขามา เห็นใหม่ มันไม่มีข้อเท็จจริงในใจหรือ ถ้ามีข้อเท็จจริงในใจ วิทยานิพนธ์ไม่มีข้อกันหรือ

พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียว เป็นวิทยานิพนธ์ของท่าน ท่านรู้ของท่าน ท่านเห็นของท่านตามความเป็นจริงของท่าน เวลาหลวงปู่ขาวท่านเห็นของท่าน ท่านเห็นเป็นรวงข้าว รวงข้าวนี้ ถ้าได้หุงรักษาแล้วมันก็จับสั้นกันไป มันไม่มียางเหนียวอีกแล้ว นี่ครูบาอาจารย์แต่ละองค์ท่านปฏิบัติของท่าน วิทยานิพนธ์ของใครของมันไป พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียวก็หนึ่งเดียวของท่านนั้นแหละ ไม่ใช่หนึ่งเดียวของเราหรือ เพราะหนึ่งเดียวเราก็จามา ถ้าจามาวิทยานิพนธ์ที่เหมือนกันมันต้องมีคนหนึ่งผัดแน่นอน ถ้าเป็นสังข์ก็คือสังข์จะอย่างนั้น

สังข์จะอย่างนั้นหมายถึงว่า ผู้ที่รู้จริงเห็นจริงมันซาบซึ้ง มันซาบซึ้งเพราะมันตำรอกมันคายของมัน ท่านกราบแล้วกราบเล่าๆ กราบอะไรละ กราบบุญคุณไป กราบเมตตาคุณขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าใจ จิตใจอย่างนั้น จิตใจที่ลงพระพุทธ พระธรรม พระสงฆ์ ลงองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ถ้าจิตใจที่มันกระด้างละ นี่จิตใจของเราที่กระด้าง ทั้งๆ ที่เป็นนามธรรม คุณน้ำทิ น้ำที่มันกระด้าง น้ำที่มันน้ำเสียต่างๆ เห็นใหม่ น้ำเหมือนกัน แต่คุณสมบัติมันต่างกัน

อันนี้ก็เหมือนกัน ในหัวใจของเรา ถ้าหัวใจเรามันกระด้าง หัวใจเรากระด้างเพราะเหตุใดละ น้ำมันเสียมันเสียเพราะอะไร เพราะมันมีสารเคมี มันมีต่างๆ เข้าไปผสมกับน้ำนั้น น้ำมันเน่าเสีย เพราะมันหมักหมม ไม่มีออกซิเจนต่างๆ มันก็เสีย นี่ก็เหมือนกัน กิเลสในหัวใจของเราไป กิเลสในหัวใจของเราถ้ามันกระด้างนะ ทั้งๆ ที่เรามาบวชเป็นพระ เป็นศากยบุตรพุทธชิโนรส เป็นบุตรของ

องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เป็นชาวสากยะ เราภูมิใจใจ เราได้ห่มผ้ากาสาพัสตร์เป็นธงชัย พระอรหันต์ เป็นธงชัยของพระอรหันต์แล้วจิตใจของเราละ

นี่เครื่องนุ่งห่มความเป็นอยู่ของเรา เห็นไหม คุณิ องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเป็นพระอรหันต์ ครูบาอาจารย์ของเราตั้งแต่พระอัครสาวกเบื้องซ้ายเบื้องขวาลงมาเป็นพระอรหันต์ ผู้ที่ประพฤติปฏิบัติไปถึงจะเป็นพระอรหันต์ พระอรหันต์เพราะอะไร พระอรหันต์เพราะชำระล้างกิเลส ในใจเสร็จสิ้นไปถึงได้เป็นพระอรหันต์ แล้วท่านก็ห่มจีวรเหมือนเรานี้ ห่มจีวรเหมือนเรา ความเป็นอยู่เหมือนเรา นี้อริยะประเพณี

แล้วสิ่งนี้ คุณิ ครูบาอาจารย์ท่านวางเป็นข้อวัตรไว้ให้เราฝึกหัด ให้เราฝึกหัดให้ตัดแปลง ตัดแปลงขึ้นมาอะไร ตัดแปลงเพราะอะไร นี่จิตใจมันด้าน พอจิตใจมันด้านก็ต้องเอาสิ่งนั้นมาขัด กลามมัน เอาสิ่งนี้มาขัดกลาเพราะอะไร ขัดกลาเพราะมันไม่ชอบ มันไม่ชอบมันไม่พอใจทั้งนั้น มันจะเอาตามความจริงของมัน เห็นไหม คุณิ ฆราวาสของเขา เขาอยู่ของเขาด้วยความสุขสบายของเขา พอบวชเป็นพระแล้วนี่ต้องมีกรรมวินัยขึ้นมาบังคับ ถ้าบังคับขึ้นมาแล้ว เห็นไหม ถ้าจิตใจมัน กระด้าง จิตใจมันด้าน มันก็อ้างเล่ห์ของมันไป สิ่งนี้มันผิดใจผิดใจ มันผิดใจคือมันไม่เข้าถึงหัวใจของเรา พอมันไม่เข้าถึงหัวใจของเรา มันไม่เห็นประโยชน์อะไร แต่เวลาหลวงตาท่านปฏิบัติของท่าน ถึงที่สุดแห่งทุกข์ พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียว นี่มันซาบซึ่ง น้ำตาไหล น้ำตาร่วง

เขาบอกว่า พระอรหันต์ต้องยิ้มแย้มแจ่มใส พระอรหันต์ต้องมีความรื่นเริง แล้วร้องให้ทำไม ร้องให้มันธรรมสังเวช มันสังเวชถึงชีวิต มันสังเวชที่ว่าเราทุกข์ยากมา เกิดตายๆ ในวัฏฏะนี้ เกิดตาย ในวัฏฏะมาจนปานนี้ สมบุกสมบันมาตลอด ต่อสู้กันมากับกิเลสตัดหาความทะยานอยากในใจของ ตัว นี่ออกธุดงค์วัตรนี้ ออกธุดงค์ ออกป่าออกเขา เทียบประหัดประหารต่อสู้กับมัน นี่สมบุกสมบัน มา ใครเป็นคนทำใครเป็นคนทำที่ประพฤติปฏิบัติคนนั้นจะรู้ เราอาบน้ำเหงื่อต่างน้ำ เราลงทุนลงแรงมา ขนาดไหน เราสู้ของเรา แล้วชีวิตของท่าน ท่านก็ประพฤติปฏิบัติมาด้วยความมุมานะ ด้วยความบาก บั่น

เวลาไปชุดงค์กลับมา เห็นใหม่ กลับมากราบหลวงปู่มัน อื้อฮือ ทำไมมันเป็นขนาดนั้น มันเหลือแต่หนังหุ้มกระดูกมา ทำไมมันถึงขนาดนั้น นี่ไง สมบุคสมบันมา หลวงปู่มันท่านเห็นท่านยังตกใจเลย ว่าอาหารจนเหลือแต่หนังหุ้มกระดูกมา นี่คนเราต่อสู้ต่อสู้ขนาดนั้น เวลาต่อสู้มาต่อสู้กับใคร ต่อสู้กับกิเลสตัดหาความทะยานอยากในหัวใจใจ ต่อสู้กับไอ้ความหน้าด้านใจ ต่อสู้กับไอ้ที่มันสอดรู้ใจ มันสอดรู้เรื่องธรรมะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า มันสอดรู้ไปหมด เพราะมันมีการศึกษามา มันสอดรู้ว่ามันรู้ แต่ว่ามันรู้จริงหรือเปล่า ถ้ามันรู้ไม่จริงมันก็ต้องรู้จริงมาแล้วสิ แต่มันรู้ไม่จริง เพราะรู้ไม่จริงมันถึงต้องไปทรมานตนใจ มันต้องไปทรมานตัวเองในป่าในเขา ต้องทรมานกิเลสใจ ทรมานด้วยข้อวัตรปฏิบัติของหลวงปู่มัน ทรมานโดยคุณธรรมของหลวงปู่มัน เพื่อให้หัวใจมันเป็นธรรมขึ้นมาใจ

ถ้าหัวใจเป็นธรรมขึ้นมา เห็นใหม่ นี่มันสำรอกมันคายออกมาใจ พอมันคายมา พอหลวงปู่มันท่านเสียไปแล้ว ต้องปฏิบัติจนถึงที่สุดแห่งทุกข์ พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียว กราบแล้วกราบเล่า กราบแล้วกราบเล่า กราบแล้วเพราะอะไร กราบแล้วเพราะว่าเราทุกข์ยากมาขนาดไหน ต่อสู้บากบั่นมาขนาดไหน ความบากบั่นอันนั้นมันถึงเป็นความจริงอันนั้นใจ พุทธ ธรรม สงฆ์ มันรวมเป็นหนึ่งเดียวในใจนี้ เพราะมันบากบั่นมา มันบากบั่นมันมูมานะมา มันทำของมันมา มันเป็นความจริงขึ้นมา แล้วมันสังเวช น้ำตาไหล น้ำตาไหลพรากพรั่งพรู พรั่งพรูเพราะอะไร เพราะว่ามันท้อ จบกันที่ ทำความเป็นจริงให้มันจบกันที่ พอจบกันที่ แล้วสิ่งที่มันเป็นมันก็ไปตรงกับสัจจะขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ถึงได้กราบแล้วกราบเล่า กราบแล้วกราบเล่า

เราฟังกันมา เราฟังท่านเอาประสบการณ์ของท่านมาเล่าให้เราฟัง พอเล่าให้เราฟังแล้วเราปฏิบัติขึ้นมาก็เลยเกิดจินตนาการ พอมีจินตนาการขึ้นมา พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียวๆ ก็หลอมสิ เห็นใหม่ คูสิ ทองแดง ทองเหลือง ตะกั่ว เขาเอามาหลอม หลอมแล้วเขาก็เทเข้า เทเข้าก็เป็นพระพุทธรูปให้กราบกันอยู่นี่ นี่พุทธ ธรรม สงฆ์ รวมเป็นหนึ่งเดียว เศษทองเหลืองนี้รับบริจาค ใครมีบริจาคหมด เอามาหลอมกัน หลอมเสร็จแล้วเป็นพระพุทธรูปเอาไว้ไปกราบ

เห็นไหม นี่มันเป็นสัญญา ความจำนี่ เวลาศิษย์มีครู ครูบาอาจารย์ท่านเทศนาว่าการก็
 ประสบการณ์ของท่าน สาธุ ฟังแล้วมันก็เป็นคติธรรม แต่เราปฏิบัติถ้ามันจะเป็นจริงมันก็ต้องเป็น
 จริงมาจากเราสิ เราปฏิบัติของเราให้เป็นจริงขึ้นมา คุณ ต้นไม้ เวลาเมื่อดันธุ์ ดูข้าวเวลาเขากลับ มีต้น
 กล้า เวลาเขาปักดำของเขานะ นาหว่านเขาหว่านแต่เมล็ดข้าว เวลามันเกิดมาต้นมันอ่อน จากกล้าเขาก็
 เอาไปปักไปดำ ถ้านาหว่านเขาหว่านมา มันถึงอภังการของมันขึ้นมา เห็นไหม ต้นอ่อน ลมพัดมันปลิว
 มันไหวของมัน ต้นอ่อน เห็นไหม สิ่งใดเป็นประโยชน์ เวลาอาหาร เห็นไหม เราใช้ยอด ยอดกระถิน
 ยอดต่างๆ ใช้ยอดมันมาเป็นอาหาร นี่ยอดอ่อนมาเป็นอาหาร แต่เวลามันแก่มันแก่เลย ไม้แก่เวลามัน
 แก่มันเด่ามันเป็นประโยชน์กับใคร นี่เขาเอามาทำฟืนทั้งนั้น ไม่ทำฟืนก็ไฟป่าเผามัน ถ้าไฟป่ามันเผา
 เห็นไหม ไม้แก่ ไม้แก่มันตัดยาก ไม้แก่มันไม่เป็นประโยชน์

ถ้าไม้แก่ คุณ ดูป่าดูเขา ต้นไม้ที่มันไม้เนื้อแข็ง ไม้ที่เป็นประโยชน์ เขาไปตัดไปเลื่อยมาเพื่อ
 มาสร้างบ้านสร้างเรือน เขาเป็นประโยชน์ทั้งนั้น นี่สิ่งที่เป็นประโยชน์มันเป็นประโยชน์ สิ่งที่เป็น
 โทษนี้ ไม้แก่ ไม้แก่มันแก่ไขยาก ไม้แก่มันตัดยาก ไม้แก่มันตัดไม่ได้ ตัดไม่ได้มันปล่อยให้ไฟป่า
 ปล่อยให้มันทำลายไป แต่ถ้ามันเป็นป่า เห็นไหม มันก็เป็นร่มเงากับไม้เลื้อย เป็นร่มเงากับต้นอ่อนที่
 มันจะเติบโตขึ้นมา

แต่ถ้าต้นอ่อนไปเกิดได้ไม้แก่ไม้ที่ไม่เป็นประโยชน์ มันเจริญเติบโตไม่ได้ มันจะแกร็นอยู่
 อย่างนั้น เห็นไหม ไม้แก่ไม่มีประโยชน์สิ่งใดเลย นี่ไม้แก่ ถ้าไม้แก่ไม่เป็นประโยชน์ ไม้ที่มัน
 เจริญเติบโต จิตใจของเราเวลาบวชมาใหม่ เห็นไหม มันจะเป็นต้นอ่อน นี่หน่อของพุทธะ ถ้าหน่อ
 ของพุทธะนี้เราศึกษา เทียบเคียง สิ่งใดเป็นคติธรรม สิ่งใดเป็นประโยชน์กับเรา ถ้าเป็นประโยชน์กับ
 เรานะเรารักษาสิ่งนี้ พยายามรักษาศรัทธาความเชื่อ รักษาหัวใจของเรา จากไม้อ่อนให้มันเป็น
 ประโยชน์ ไม้อ่อนถ้ามันยอดอ่อนของไม้เขาไปทำอาหารเป็นประโยชน์ ยิ่งยอดอ่อนยิ่งรสชาติดี
 ต่างๆ

จิตใจของเรา เราปรารถนาดี เราใฝ่ดี เราต้องการคุณงามความดี เราต้องการคุณงามความดีนะ เราต้องพยายามฝึกหัด ข้อวัตรปฏิบัติเราต้องซื่อสัตย์ เราซื่อสัตย์กับข้อวัตรปฏิบัติ เห็นไหม ผู้ใดปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เราทำของเราดี เราทำข้อวัตรปฏิบัติ ทำเพื่อหัวใจของเราให้มันตรงต่อเวลา ตรงต่อกติกา ตรงต่อต่างๆ ให้เป็นประโยชน์กับเรา ไม้อ่อน ถ้ามันรักษาดีมันเป็นประโยชน์ คุณอย่างเช่น ไม้ค้ำ เขาคัดของเขานะ เขาคัดของเขาคั้งแต่โครงสร้างเลย โครงสร้างก่อนปลูกต้นไม้ เขาตัดลวด คัดต่างๆ ไว้เป็นโครงสร้าง แล้วเวลาไม้มันเจริญเติบโตขึ้นมา

นี่ก็เหมือนกัน เรามีครูมีอาจารย์ ครูบาอาจารย์ของเราท่านประพฤติปฏิบัติมา ประสบการณ์ทั้งชีวิต แล้วไม่ใช่ประสบการณ์ชีวิตเดียว เห็นไหม ตั้งแต่หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ตั้งแต่ครูบาอาจารย์หลวงปู่ฝั้น ครูบาอาจารย์หลวงปู่แหวน นี่รุ่นหนึ่ง แล้วก็มาหลวงตา รุ่นหนึ่ง แล้วพวกเรานี้มันเป็นรุ่นต่อๆ กันมานะ ทีนี้มันกลายเป็นพันธุ์ ถึงเวลาต้นไม้สิ่งใดเราไปปลูกอยู่ที่ไม้อื่นมันเจริญงอกงามกว่า มันเบียดเบียน มันกลายเป็นพันธุ์เพื่อจะรักษาเผ่าพันธุ์ของมัน

นี่ก็เหมือนกัน เราก็มองว่าเป็นพระปฏิบัติๆ เราอยู่กับสังคมนี่ สังคมนี่เดี๋ยวนี้มันจรวด คาวเทียม หลวงตาท่านบอกว่า ธรรมฐานคาวเทียม ธรรมฐานจรวด มันแข่งหน้าแข่งหลัง มันไปหมด มันไปโดยอะไรนี่ มันไปโดยประเพณีวัฒนธรรมรูปแบบเท่านั้นเอง แล้วเราจะเป็นอย่างนั้นไหม ถ้าอย่างนั้น ถ้าต่อไป คุณไม้แก่นมันไม่เป็นประโยชน์กับอะไรเลย สิ่งใดมันเป็นประโยชน์ก็ไม่มีประโยชน์ แล้วมันยังคิดขวางไม้ที่เจริญงอกงาม เห็นไหม ไม้ต้นใหม่ไปอยู่ใต้ร่มเงาของไม้โตแล้วมันจะแก่รินของมัน

นี่ก็เหมือนกัน ถ้าเราเห็นกระแสสังคมเห็นกระแสต่างๆ นี้ เราไปอยู่ใต้ร่มเงาของโลก ใต้ร่มเงาของกิเลสตัณหาความทะยานอยาก แล้วมันจะมีความเจริญงอกงามในธรรมใหม่ มันจะมีคุณธรรมในหัวใจไหม ถ้ามันไม่มีคุณธรรมในหัวใจ จิตใจเรายังบวชใหม่ เป็นไม้อ่อนอยู่ เห็นไหม คุณเล็กๆ มันไร้เดียงสา มันทำอะไรมันก็น่ารักไปหมด เขาให้อภัยเพราะมันเป็นเด็ก ถ้าโตขึ้นมาเขาไม่ให้

อภัยนะ โต้ขึ้นมาเขาไม่ให้ภัยหรือ เพราะตามผิดต้องผิดตามกฎหมาย ถ้าตามกฎหมายแล้วถ้าครอบ
องค์ประกอบแล้วมันก็ต้องผิดกฎหมายอย่างนั้น

นี่ก็เหมือนกัน เวลาเราปฏิบัติ เราทำความจริงของเรา ในใจของเรา ถ้ามันผิดก็คือผิด ถ้าผิด
แล้วมันเป็นประโยชน์กับใคร มันเป็นโทษกับเราทั้งนั้น ถ้ามันเป็นโทษกับเรา เห็นไหม เราถึงต้อง
ฝึกใจเรา เราต้องดูแลใจของเรา อย่าให้ไปกับกระแสสังคมอย่างนั้น นี่กรรมฐานจรวด กรรมฐาน
เดียวเทียม นี่มันเรื่องของเขา นี่ใครทำใครได้ เขาทำของเขา เขาก็ได้เวรได้กรรมของเขาที่เขาทำของ
เขา

แต่เราจะทำคุณงามความดี คุณงามความดีของเรา เห็นไหม คุณดี เวลาหลวงตา หลวงปู่เสาร์
หลวงปู่มั่น ท่านประพฤติปฏิบัติ เวลาท่านศึกษาท่านศึกษาด้วยตนเอง เวลาศึกษาด้วยตนเอง เห็น
ไหม ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามันละเอียดลึกซึ้งที่เราจะคาดหมายเราจะ
จินตนาการถึงไม่ได้เลย

เวลาปฏิบัติไปนี่ประสบการณ์จริงของเรา ประสบการณ์จริงของเรา เวลาทำเข้าไปแล้วมันมี
กิเลสสอดแทรกเข้ามา มันมีสมุทัยเจือปนเข้ามา มันจะปริยาคฐบาอาจารย์ที่ไหน ท่านก็มาปริยาค
เจ้าคุณอุบาลี หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านมาศึกษากับเจ้าคุณอุบาลีเพราะท่านเป็นคนบ้านเดียวกัน
ท่านเป็นคนจังหวัดอุบลด้วยกัน ท่านมาศึกษาค้นคว้าทางวิชาการ แต่เวลาปฏิบัติของเราตามความ
เป็นจริงของเรา เราปฏิบัติของเราให้เป็นความจริงของเราให้ได้ แต่มันก็ยังไม่ไปไม่ได้เพราะอะไร
เพราะสมุทัย

สมุทัยนี้ มารอย เธอเกิดจากความดำริของเรา เธอเกิดจากมรรคอันละเอียดลึกซึ้งจนเราหาตัว
มันไม่ได้ มันสอดแทรกกับความคิดเรามาจนเราเชื่อความคิดเราเอง แล้วความคิดเราสิ เราก็ปฏิบัติ
เราก็สมบุกสมบันมาขนาดนี้ เราก็อ่านพระไตรปิฎกจากธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า

มาการ์นต์ มารองรับความเห็นผิดของเรา ความเห็นจากที่สมุทัยของเรา ไปศึกษากับหลวงปู่เสาร์ ไปศึกษากับเจ้าคุณอุบาลี ไปศึกษาต่างๆ สมุทัยมันก็เจือปนมาตลอด

นี่มันปฏิบัติแล้วมันหาทางออกอย่างไร เวลาครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติของท่าน ท่านค้นคว้าของท่านนะ คุณิ หลวงตาท่านจบถึงมหา คำว่ามหาใครจะหลอก ใครจะหลอกเรื่องพระไตรปิฎก ใครจะหลอกว่าธรรมวินัยพระพุทธเจ้าวางไว้ยังไง มันก็รู้หมด รู้หมดแล้วเวลาจะเอาจริงเอาจริงขึ้นมามันก็หาทางออกโดยตัวเองไม่ได้ นี่หลวงปู่มันท่านคอยเผด็จ สิ่งที่อยู่มาสิ่งที่ศึกษามาขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าให้วางไว้ให้ได้ เราอย่าพึ่งสมอ้างว่าเป็นของเรา ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม ปฏิบัติโดยคันเดาธรรม ปฏิบัติโดยให้กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันชักนำไปก่อน เวลาส่งออกไปนี่รู้ไปหมดๆ แม้แต่ศึกษาธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้ามา หลวงตาท่านศึกษามาจนเป็นมหา เวลาไปปฏิบัติกับหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น หลวงปู่เสาร์หลวงปู่มั่นท่านคอยประคองๆ คอยประคองไว้ตลอด คอยประคองให้เป็นไปให้ได้ๆ

เวลาปฏิบัติมามันมีแนวทางมาอย่างนี้ แล้วสังคมจะมาเชื่อถือศรัทธา สังคมจะยกย่องสรรเสริญมาขนาดไหน มันก็เป็นปัญหาสังคม สังคมอย่างนั้นสังคมลวงโลก โลกใจ ไม่ใช่ธรรมขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า องค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า นี่ธรรมและวินัยที่วางไว้ ผู้ที่ปฏิบัติธรรมสมควรแก่ธรรม เราปฏิบัติให้สมควรแก่ธรรม แล้วครูบาอาจารย์ของเราท่านปฏิบัติมาท่านได้ผ่านวิกฤตินั้นมา การผ่านวิกฤตินี้มานะ รอดตายๆ มาทั้งนั้น ธรรมะนี้ฟากตายๆ แล้วปฏิบัติกันมามันจะเรียบง่าย มันจะลัด มันจะสั้น มันจะเอาแต่คุณธรรมๆ มันเอามาจากไหน สมุทัยทั้งนั้นเห็นไหม ไม้แเก่า ไม้เป็นประโยชน์กับใครเลย กิเลสตัดหาความทะยานอยากมันครอบงำหัวใจ มันไม่เป็นประโยชน์กับใครเลย

ถ้าไม้อ่อน เราเริ่มต้นจากไม้อ่อน ไม้อ่อน หนึ่ง เป็นอาหารที่รสเลิศ คุณิ หน่อไม้ พวกเห็ดพวกต่างๆ เขาต้องการความนุ่มนวลของมัน นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่มีมันเจริญเติบโต ไม้อ่อนนี้มันรักษาคุณแล ถ้ามันจะโตขึ้นมาก็ต้องให้มันสมเหตุสมผลของมันตามคุณธรรมของมัน จิตใจเราจะพัฒนา

พัฒนาขึ้นมา วิวัฒนาการของมันวิวัฒนาการขึ้นมาในทางที่ดี เวลามันมีกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันมีกิเลสตัดหาความทะยานอยากครอบงำหัวใจมา มันถึงเวียนว่ายตายเกิดมาตลอด แล้วเรามีสติมีปัญญา เราเกิดมามีพ่อแม่ พ่อแม่เลี้ยงดูมาก็หาแต่ของดี ๆ มา เพื่อจะให้เราแข็งแรง ร่างกายเราไม่เจ็บไข้ได้ป่วย ใครมีทุนรอนก็ส่งให้มีการศึกษา ศึกษามาแล้วก็เพื่อให้ฉลาด ให้ฉลาดกับโลก

แต่เวลาจะเอาจริงเอาจังขึ้นมา เห็นไหม คุณติ พ่อแม่เป็นพระอรหันต์ของคุณนี้ก็เป็นอรหันต์ของเรา ให้ชีวิตเรามา ให้การศึกษามา เลี้ยงดูมาทั้งนั้นเลย แต่เวลาจะประพฤติปฏิบัติจริงขึ้นมา อ้าวใครจะสอน เวลาจะปฏิบัติขึ้นมา พ่อแม่มาโอ้ พ่อแม่มาคอยดูแลก็กลัวลูกจะทุกข์จะยาก จะทำอะไรก็กลัวลำบากลำบากไปหมด แต่ครูบาอาจารย์ของเราไม่เป็นแบบนั้น สิ่งนั้น ไม้อ่อน ถ้ามันไม่พัฒนาไม่วิวัฒนาการขึ้นมา มันจะเติบโตไปไม่ได้ ไปอยู่ในร่มเงาของต้นไม้ที่เป็นพิษ ร่มเงานี้มันจะแคร์มันจะขึ้นมาไม่ได้เลย แต่ถ้าจะให้มันเจริญเติบโตมันต้องทนแดดทนฝน มันต้องยืนพิสูจนได้ ต้องมีอาหารหาอาหารได้ มันต้องทนแรงลมโดนแดดโดนฝนได้

นี่ก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมา สมบูรณ์สมบัตินมา ท่านทุกข์มาก่อน คำว่าทุกข์มาก่อน ต้นไม้มันจะโตขึ้นมามันมีโรคมักข์ของมันนั้น มันมีแมลงมีต่างๆ มากัดกิน มันมีถึงเวลาขาดแคลนน้ำ เวลาน้ำท่วม มันมีวิกฤติไปหมด ต้นไม้แต่ละต้นกว่ามันจะโตมา กว่ามันจะยืนต้นมา ให้มีเมล็ดพันธุ์เพื่อเจริญต่อไปเป็นรุ่นๆ คราวต่อไป

นี่ก็เหมือนกัน ครูบาอาจารย์ท่านปฏิบัติมาท่านรู้ของท่านมาอย่างนั้น ถ้าจิตใจของเรามันมีคุณธรรมเห็นไหม จิตใจเรามีวาสนา มันจะไม่คึดน้อยเนื้อต่ำใจ ไม่คึดน้อยเนื้อต่ำใจเพราะเวลาองค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้าเวลาออกประพฤติปฏิบัติไม่มีครูมีอาจารย์ ไปศึกษาเขาก็ศึกษากับคนที่ไม่รู้ คนที่ไม่รู้เขาจะพาไปในทางที่ถูกต้องได้อย่างไร คนที่ไม่รู้เขาก็พาไปตามความเห็นของเขา ความเห็นของเขาก็อภิญญา ความเห็นของโลก เห็นไหม

จนเวลาท่านละทิ้งหมด ท่านละทิ้งหมดแล้วเวลามาปฏิบัติด้วยตัวเอง องค์กรสมเด็จพระ
 สัมมาสัมพุทธเจ้าตรัสรู้เองโดยชอบ ครูบาอาจารย์ของเราท่านปฏิบัติมาท่านปฏิบัติมาด้วยความ
 สมบูรณ์สมบูรณ์ ด้วยความสมบูรณ์สมบูรณ์นะ เพราะกิเลสมันชอบ กิเลสมันชอบความสะดวก กิเลสมัน
 ชอบความสบาย กิเลสมันเชื่อมั่นในตัวมันเอง พอมันเชื่อมั่นในตัวมันเอง ตัวมันเองก็คือกิเลสทั้งนั้น
 แต่ถ้าเราปฏิบัติตามความเป็นจริง เราจะตัดแปลงมัน เราจะเข่นฆ่ามัน เราจะทำลายมัน มันไม่มีอะไร
 สมใจปรารถนา มันไม่มีอะไรสมความปรารถนาหรอก ใจความสมความปรารถนามันเป็นเรื่อง
 ค้นหาความทะยานอยากทั้งหมด

เราจะต้องฝืน ต้องฝืนของเรา ปฏิบัติของเรา ทำความจริงของเรา ทำตัวของเราให้เป็นความ
 พอดี ความพอดีเห็นไหม มัชฌิมาปฏิปทา คือความพอดี พอดีนะมันเป็นสวยงาม คุณดี เด็กถ้ามันพอดี
 ของมัน มันไม่แก่แค่มันก็ไม่มีสิ่งใดน่ารังเกียจ ถ้ามันแก่แคด เห็นไหม คุณดี มันถ้าหน้าไปก่อน มัน
 ทำสิ่งใดไปก่อนนี้ มันไม่มีสิ่งใดเป็นสมบัติความจริงของตัว แต่ถ้าเราเป็นเด็กสมความเป็นเด็กของ
 เรา ถ้าเราเป็นเด็กของเรา เราก็ชวนขวยศิษยาของเรา ชวนขวยหาความรู้ของเรา ถ้ามันโตขึ้นมามัน
 รับผิดชอบของมันเป็นขั้นเป็นตอนขึ้นไป เพราะอะไร เพราะการกระทำมันสอนมันเอง การกระทำ
 ความจริง ผิดมันก็ต้องรู้ว่าผิด ถ้าเวลามันปฏิบัติไปโดยกิเลสมันหลอก เห็นไหม สิ่งนี้ดึงกันไปหมด ดี
 งามแล้วมีผลอะไรกับใจดวงนี้ ถ้ามันดึงกันไป แต่ถ้ามันเป็นความจริงนะ เราจะไม่เห็นจริง เราจะ
 ขัดแย้ง เราจะโต้แย้ง เราไม่เห็นว่ามันจะเป็นความจริงขึ้นมา มันก็เป็น มันเป็นของมันด้วยเหตุไ
 ธรรมทั้งหลายมาแต่เหตุ ถ้าเหตุมันสมควรของมัน

ฉะนั้น เรามีหน้าที่สร้างเหตุ หัวใจนี้เหมือนน้ำ มันไหลลงต่ำ น้ำมันไหลไปตามธรรมชาติ
 ของมัน ความคิดที่มีกิเลสค้นหาความทะยานอยากในใจ มันไหลรินล้นฝั่งอยู่ตลอดเวลา ถ้ามันล้นฝั่ง
 อยู่ตลอดเวลา เห็นไหม มันล้นฝั่ง เห็นไหม คุณดีพลังงานที่มันล้นฝั่ง คุณดี คุณพลังงาน น้ำมันคิบต่างๆ
 เขาเจาะ เขาขุด เขาหามาเพื่อประโยชน์กับพลังงาน ประโยชน์กับธุรกิจ ประโยชน์กับอุตสาหกรรม
 ทั้งหมด

จิตใจของคน จิตใจของคนที่เข้มแข็ง จิตใจของคนที่อ่อนแอ จิตใจของคนที่เข้มแข็งทำสิ่งใด
 นี้เขามีความเข้มแข็งของเขา จิตใจคนที่อ่อนแอ ไม่ต้องทำอะไร เวลาจะคิดว่าจะทำมันก็ไม่สู้อยู่แล้ว
 พลังงานในหัวใจนี้ปล่อยให้มันล้นไป ล้นฝั่งสูญหายไป โดยธรรมชาติของมันเรากำหนดพุทโธๆ นี้
 ใช้ปัญญาอบรมสมาธินี้ ถ้ามันรวมตัวของมัน เห็นไหม จิตมันมีพุทธานุสติเป็นที่เกาะ มีที่เกาะ
 พุทโธๆ นี้ จนมันสร้างตัวของมันเองได้ ปัญญาอบรมสมาธิจนมันเข้มแข็งของมันขึ้นมาได้ สิ่งของมัน
 ล้นฝั่งที่มันล้นหายไปกลับมาทรงตัวขึ้นมา นี้สัมมาสมาธิ

ถ้าสัมมาสมาธิ เห็นไหม หน่ออ่อนของพุทระมันจะเกิด สิ่งที่หน่ออ่อนของพุทระมันจะเกิด
 มันจะเกิดอยู่ที่ไหนล่ะ มันก็เกิดบนจิตของเราไง เวลาจิตมันทุกข์มันยากนี่ปฏิสนธิจิต ปฏิสนธิจิตเกิด
 เป็นมนุษย์ เป็นเทวดา เป็นอินทร์ เป็นพรหม นี่ใครไปเกิด จิตนี้ไปเกิด ไปเกิดมาแล้วไม่รู้จักตัวเอง
 รู้จักสถานะของมนุษย์ รู้จักสถานะของเทวดา รู้จักสถานะของพรหม เพราะว่ามันเป็นภพชาตินั้นก็
 ว่ามีว่าภพนั้นภพชาติเดียว

ในปัจจุบันนี้เราเกิดเป็นมนุษย์ แล้วเราก็ม่าวข บวชเป็นพระ จากมนุษย์เป็นพระนี่ ตอนนี่
 เขาเรียกเราเป็นอะไร เขาเรียกเราเป็นพระ เวลาเราสึกไปก็กลับไปเป็นมนุษย์เหมือนเดิมเป็นคน
 เหมือนเดิม นี่ก็เหมือนกัน สิ่งที่เราจิตมันเกิดๆ พอมันอยู่ในสถานะใดมันก็เข้าใจตามสถานะนั้น
 ตามสถานะนั้นเท่านั้น

ฉะนั้น ถ้าตามสถานะนั้น เห็นไหม เวลาเรากำหนดพุทโธๆ ให้มันสงบเข้ามา เทวดา อินทร์
 พรหม มาฟังเทศน์ขององค์สมเด็จพระสัมมาสัมพุทธเจ้า เวลามาฟังเทศน์ของหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่
 มั่น ท่านมาเทศน์เรื่องอะไร เรื่องอริยสัจ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค เพราะเกิดเป็นเทวดามันก็เกิดตาย
 เหมือนกัน มันก็มีความทุกข์เหมือนกัน เป็นพรหมมันก็เกิดตายเหมือนกัน เกิดเป็นมนุษย์มันก็เกิด
 ตายเหมือนกัน การเกิดตายในสถานะนั้นคือภพนั้น

แต่ถ้ามันมีสติปัญญาขึ้นมา มันเข้ามาสู่จิตเดี๋ยวนี้ เห็นไหม มันแก้ไขที่นี้ เพราะอะไร เพราะ
 คีลนี่เป็นศูนย์กลาง ถ้าเป็นศูนย์กลางนี้มันเป็นเจ้าของจักร มันเป็นที่เวียนว่ายตายเกิด ถ้ากลับมาที่นี้
 มันจะเกิดปัญญาขึ้นมา เกิดปัญญาขึ้นมาทำไม เกิดปัญญาขึ้นมามันจะสำรอกกายที่เราติดกัณฑ์อยู่
 ใจ เราเกิดมาจากไหน เรามาอยู่ทำไม แล้วเวลาตายเราตายไปไหน นี้อริยสัจมันอยู่ที่นี้ สัจธรรมมันอยู่
 ที่นี้ แต่สังคมเขาก็ไหลไป ไหลไปเรื่องฉานโลกีย์ การรู้วาระจิต การรู้ต่างๆ นั้นเป็นของประเสริฐ
 แต่ไม่รู้จักตัวเอง คนที่รู้อื่นๆ ไปทั่วแต่ไม่รู้จักตัวเอง เห็นไหม จิตมันสงบเข้ามาหรือเปล่า ถ้าจิตมัน
 เข้ามานสมาบัติ ฉานสมาบัติมันไม่มีกำลังส่งของมันออก เห็นไหม

ถ้ามันแก้ไขไปในทางกิเลสตัดหาความทะยานอยาก มันไม่แก้ไขทางธรรม ถ้ามันแก้ไขทาง
 ธรรม เราจะชักเข้ามาสู่ธรรมอย่างไร คีล สมาธิ ปัญญา เราจะชักใจเข้าสู่ธรรมอย่างไร ถ้าเราจะชักใจ
 เราเข้าสู่ธรรม ใครเป็นคนชัก ใครเป็นคนบอก เวลาจิตมันสงบๆ อย่างไร เวลาสงบแล้วมีความสุข
 อย่างไร ถ้ามีความสุข เวลาจิตมันเป็นเห็นไหม คุณิ เวลาจิตมันสงบ บางคนเห็นนิมิตไปรู้อื่นๆ ไป
 ส่งออกต่างๆ แล้วแก้ไขไม่เป็น แก้ไขไม่เป็นเพราะอะไร เพราะเรามีกำลังเท่านั้น เราทำได้เท่านั้น แต่
 ครูบาอาจารย์ท่านรู้หมด ท่านรู้หมดว่าถ้าจิตมันสงบเข้ามาเป็นสัมมาสมาธิมันจะทรงตัวของมันเอง
 มันจะทรงตัวของมันเองได้เพราะสมุทัยจะไม่เข้ามาเจือปนอยู่ในขณะนั้น แต่เวลาสติมันอ่อนลง
 เวลาคำบริกรรมมันอ่อนลง คุณิ เวลาสมาธิมันลอยมันเสื่อมมานี้ นั่นนะคือสมุทัยมันเข้ามาเจือปน ถ้า
 สมุทัยเข้ามาเจือปน เห็นไหม คุณิ น้ำที่เขาทำอุตสาหกรรม น้ำที่เขาทำอาหาร มันต้องสะอาดบริสุทธิ์
 จนไม่มีเชื้อโรคเขาถึงทำสิ่งนั้นได้ ถ้าน้ำมีเชื้อโรคขึ้นมา เวลาไปทำอาหารสิ่งใด ไปประกอบ
 อุตสาหกรรมสิ่งใดมันจะมีผลเสียเข้ามาเล็กน้อยแล้วแต่ว่ามันจะรุนแรงขนาดไหน

นี่ก็เหมือนกัน เวลาจิตมันเสื่อมมา จิตมันจะออกจากสมาธิมันเสื่อมมา นี่มีสมุทัย สมุทัยคือ
 กิเลส เห็นไหม เวลาใช้ปัญญาไปๆ กิเลสมันก็เข้ามาผสมโรง ผสมโรงมันก็คาดหมาย มันก็คาดของ
 มันไป มันก็หมายของมันไป นี่ไง แล้วก็บอกสิ่งนี้เป็นธรรมๆ เป็นธรรมของใคร แต่ถ้ามีครูบา
 อาจารย์นะ นี่วางตรงนั้น ไม่ต้องใช้สติปัญญาออกไป ไม่ต้องเอาน้ำนั้นไปผสมไปทำอาหาร ไม่ต้อง

เอาน้ำมันไปสร้างเป็นสินค้าสิ่งใด เราต้องทำน้ำมันให้สะอาดก่อน เราต้องมาทำกำหนดพุทโธ ใช้ ปัญญาอบรมสมาธิ ให้น้ำมันสะอาดจนมันใช้งานได้ พอมันใช้งานได้ค่อยเอามาทำอาหารหรือว่าทำ อุตสาหกรรม

จิตมันสงบแล้ว พอมันไม่มีสมุทัยเจือปนแล้วเราถึงใช้วิปัสสนา ถึงใช้ปัญญาเข้ามาเป็น ประโยชน์กับเรา ฉะนั้น เวลาโรงงานอุตสาหกรรมนี้ น้ำมันมันต้องมีอยู่เป็นประจำ เวลาเราทำงาน ของเรา เวลาเราใช้ปัญญาของเรา จิตมันต้องเสื่อมเป็นธรรมดา เราไม่มีวุฒิภาวะว่าแค่ไหนพอดี แค่ ไหนเป็นไปได้ ถ้ามันดี พอมันทำแล้วน้ำมันสะอาดบริสุทธิ์ดี สิ่งที่ผลิตออกมามันก็เป็นของดี ของดี ก็เชื่อว่าเป็นของดีก็เร่งการกระทำ พอเร่งการกระทำมันมีอยู่แล้วน้ำมันก็ต้องเสียเป็นธรรมดา คุณสมบัติมันก็ต้องเสียเป็นธรรมดา

นี่ก็เหมือนกัน เวลาภาวนาแล้วที่มันดีแล้วก็เร่งใหญ่เลย เร่งแล้วไปไหน เร่งเพราะความไม่ เคยของเรา แต่พอมันเสียหายไปแล้วนี่เราจะแก้ไขอย่างไร เราแก้ไขไม่ถูก ไปไหนก็ไม่ถูก แต่ผู้ที่มี ประสบการณ์ คนที่เขาทำโรงงานเก่าแก่มานี้เขารู้เลยว่ามันผิดพลาดตรงไหน มันทำอะไร นี่ไง ครู บาอาจารย์ของท่านจะคอยชี้แนะตรงนี้ คอยบอกเราตรงนี้ว่าสิ่งใดผิดสิ่งใดถูก เราถึงเชื่อมั่นในครู บาอาจารย์ของเรา

ถ้าครูบาอาจารย์ของเราจะคอยชี้แนะเป็นที่ให้เราอบอุ่นใจ ให้อบอุ่นใจว่าเราเริ่มปฏิบัติ เริ่ม ความจริงของเรา จะเดินหน้าก็ไม่กล้าเดินหน้า จะถอยหลังไปหรือ ก็กลับไปทุกข์ยากเหมือนเดิม ชีวิตของเรานี้มันทุกข์มันยาก เราเห็นภัยในวัฏสงสาร เราได้มาบวชเป็นพระเป็นเจ้า เรามาบวช บวช มาเพื่อจะมาแก้ไขตรงนี้ มนุษย์ก็คือมนุษย์ แต่เวลาแก้ไขที่หัวใจแล้ว มนุษย์เหมือนกัน หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่นท่านเป็นคนเหมือนกัน ทำไมเทวดาอินทร์พรหมมาฟังเทศน์ท่านละ เทวดาอินทร์พรหมนี้ เขารู้ได้ละ ว่าหัวใจดวงใดมันมีกิเลสตัดหาความทะยานอยากมาน้อยแค่ไหน ถ้ามีกิเลสตัดหา ความทะยานอยากมันมากขึ้นมา มันเห็นแก่ตัวทั้งนั้น แม้แต่ตัวเองก็ไม่เข้าใจเรื่องความผิดความถูก แล้วแสดงออกไปมันจะมีความจริงมาจากไหน เทวดาอินทร์พรหมเขารู้ของเขาได้ เขารู้ของเขาได้

ตั้งแต่เริ่มต้นที่ยังไม่ได้เทศน์ แล้วเวลาเทศน์ออกมามันจะมีเทวดาอินทร์พรหมที่ไหนเขามายอมรับความจริงอันนี้ละ มันไม่มี มันไม่มี เทวดาอินทร์พรหมถึงไม่สนใจพระแบบนั้น พระที่ไม่มีความจริงในหัวใจไม่มีใครเขาสนใจหรอก

แต่ถ้าพระที่มีความจริง เห็นไหม สังคมเขามองไม่ออก หลวงปู่เสาร์หลวงปู่มั่นท่านไม่เคยออกมาสังคมเลย ท่านอยู่ป่าอยู่เขาๆ เพราะเหตุใด อยู่ป่าอยู่เขาเพราะมันเป็นสัจจะ มันเป็นความจริง โลกมีเท่านี้ รูป รส กลิ่น เสียง สิ่งต่างๆ นี่มนุษย์สร้างขึ้น มันไม่เป็นความจริง แต่ที่เป็นความจริง สังขาร เห็นไหม คุณติ สภาวะแวดล้อมมันเป็นความจริงของมัน มันเปลี่ยนแปลงไปตามความเป็นจริงของมัน คนต่างหากที่ไปทำลายมัน

ครูบาอาจารย์เราท่านอยู่ในความสงบอย่างนั้น ท่านใช้ชีวิตของท่านอยู่กับสภาวะแวดล้อมที่เป็นความจริง แต่ทางโลกเขาเห็นว่าไม่มีศักยภาพ คนที่มีศักยภาพ เห็นไหม เขาต้องมีวัตถุที่หรูหรา เขาต้องมีสิ่งอำนวยความสะดวก สิ่งในโลกเขาเห็นได้ เห็นได้เพราะเขามีสมมองแค่นั้น เขารู้แค่นั้น ว่าในกระแสสังคมเขาชอบสิ่งใดกัน แต่ในสังขาร ในอริยสัจ ในมรรคญาณ ทุกข์ สมุทัย นิโรธ มรรค ข้อวัตรปฏิบัติ อริยะประเพณี โลกเขารู้กับเราไม่ได้ โลกเขารู้กับเราไม่ได้หรอก โลกนี้เขาตกใจกิเลสมันบีบคั้นในหัวใจของเขา เขาไม่ไว้ใจตัวของเขา เขาต้องการความมั่นคงในชีวิตของเขา

แต่ผู้ที่มีคุณธรรมในหัวใจ เห็นไหม อาหารจะหาจากที่ไหน เลี้ยงชีพด้วยปลีแข้ง เข้ามาออกบิณฑบาตนี้มันมีทั้งนั้นละ เราจะไม่วิตกกังวลกับชีวิตความเป็นอยู่ของเราเลย เวลาชราคร่ำคร่าขึ้นมาเจ็บไข้ได้ป่วย เจ็บไข้ได้ป่วยก็น้ำมูตรเน่า คุณติ รักษาโรคด้วยธรรมโอสถ สิ่งนี้ต่างๆ โรคมันเกิดขึ้นที่ไหน โรคมันก็เกิดขึ้นที่ร่างกายของมนุษย์ เวลามันตายไป ร่างกายมนุษย์นี้อาศัยร่างกายของมนุษย์นี้ที่อยู่อาศัย ถ้าที่อยู่อาศัยถึงเวลาโรคมันเจ็บไข้ได้ป่วยแล้วก็วาง ก็สลัดทิ้งมันไป สลัดทิ้งมันไป เพราะว่ามันไม่ตื่นเต็นสิ่งใด ผู้ที่มีคุณธรรมในหัวใจเขาไม่ตื่นเต็น ฉะนั้น โลกถึงเข้าใจสิ่งนั้น ไม่ได้

ถ้าไม้แก่นมันจะไม่เป็นประโยชน์กับใคร แต่ถ้าเป็นไม้อ่อนมันเป็นอาหารที่เลิศรส เป็นสิ่งที่
เป็นประโยชน์ แต่ถ้าหัวใจ หัวใจเวลามันอ่อนแอนะ เวลามันอ่อนแอมันไม่เป็นประโยชน์กับสิ่ง
ใครๆ เลย เวลาจิตใจที่มันอ่อนแอ จิตใจที่มันแข็งกระด้าง เวลามันแก่แดดแก่ลม มันก็ไม่เป็น
ประโยชน์กับใคร ไม่เป็นประโยชน์กับใครแล้วมันจะเป็นโทษด้วยต่างหาก เป็นโทษกับตัวเอง มัน
กล้าจนบิ่น กล้าจนไม่เป็นประโยชน์กับสิ่งใดเลย แล้วทำสิ่งใดก็ไม่เป็นประโยชน์กับตัวเองเลย

เวลาสิ่งที่ว่าเป็นต้นไม้ ต้นไม้มันเป็นพืช สิ่งมีชีวิตที่ไม่มีวิญญูณครอง บางชนิดมันเป็น
ประโยชน์ บางชนิดเป็นโทษ บางชนิด เห็นไหม มันเป็นต้นไม้พิษ เขาก็เอามาเป็นยาพิษสำหรับใช้
เป็นอาวุธสมัยโบราณ นี่คนต่างหากเอาสิ่งนั้นมาเป็นประโยชน์ นี่เหมือนกัน ใอันนี้เป็นพืช เป็น
สิ่งมีชีวิตที่ไม่มีวิญญูณครอง แต่ของเรามีวิญญูณ มีจิต เรามีจิตของเรา เห็นไหม ร่างกายนี้เป็นสิ่งที่
มีชีวิต แล้วจิตวิญญูณนี้มันครองด้วย แล้วเวลากิเลสตัดหาความทะยานอยากมันทำให้จิตใจมันแก่
แดด มันอหังการจนมันไม่เป็นประโยชน์กับเราเลย แต่เวลามันอ่อนแอ ไม้อ่อนมันจะเป็นประโยชน์
ประโยชน์กับที่เขาเอามาเป็นอาหาร เวลาจิตใจของเรามีศรัทธามีความเชื่อ มีความมุมานะ มันยังอ่อน
อยู่ควรจะดูแลรักษา เวลาดูแลรักษามันต้องมีสติปัญญา อย่าให้กิเลสมันครอบงำ อย่าให้กิเลสมันมา
ชักนำไป ให้มันเสียหายไป

ดูแลใจของเราเพื่อประโยชน์กับเรา ถ้าดูแลใจเราเพื่อประโยชน์กับเรา เวลามันเติบโตขึ้นมา
มันก็ไม่เป็นไม้แก่นที่ไม่เป็นประโยชน์ มันจะเป็นไม้แก่น เห็นไหม คุณิ เวลาต้นไม้ ต้นสัก ต้นตะเคียน
ต่างๆ ที่มีอายุเป็นร้อยปีพันปีมันจะเติบโต ต้นเดียวสร้างบ้านได้หลายๆ หลัง เวลาไม้แก่นที่เป็น
ประโยชน์นี้เขาดูแล เขารักษาเพื่อประโยชน์

นี่ก็เหมือนกัน หัวใจของเราถ้าดูแลรักษาให้มันเป็นประโยชน์อย่างนั้น เป็นประโยชน์กับเรา
อรรถา หิ อรรถโน นาโถ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน เริ่มต้นขึ้นมาเราต้องมีครูมีอาจารย์เพื่อรักษาให้เรา
เติบโตขึ้นมา ถ้าเราไม่มีครูบาอาจารย์นี้ให้กิเลสมันนำหน้า เวลาประพฤติปฏิบัติไปมันก็จะล้มเหลว
เพราะโดยธรรมชาติทุกดวงใจมีอวิชชา ความไม่รู้นี้มันจะเดินไปไหน

แต่ถ้าคนมีวาสนาอย่างเช่นหลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ทั้งๆ ที่ว่าท่านมีอำนาจวาสนาบารมีของท่าน ท่านยังค้นคว้าพระไตรปิฎก ท่านยังค้นคว้าไปปรึกษาเจ้าคุณอุบาลี ไปปรึกษานักปราชญ์ ปรึกษาเพื่ออะไร ปรึกษาเพื่อไตร่ตรองเพื่อคัดแยก แล้วเวลาเข้าเผชิญกับความจริง เหมือนเราไม่เคยเจอเสีย เรามาวิเคราะห์วิจัยกันว่าเสียมันมีลักษณะอย่างไร แล้วเราก็วิจัยกันอยู่อย่างนั้น เรายังไม่เคยเข้าไปในกรงเสือ ถ้าเราเข้าไปในกรงเสือ เข้าไปในป่าไปเจอเสือ เวลาไปเจอสภาพแบบนั้น ความรู้สึกมันแตกต่างกัน

นี่ก็เหมือนกัน เวลาครูบาอาจารย์หลวงปู่เสาร์ หลวงปู่มั่น ท่านไปปรึกษาใครก็ปรึกษาโดยทางทฤษฎี แต่เวลาไปเจอก็ต้องจิตใจของท่านเข้าไปเจอเอง ไปเจอพญามารเอง ไปเจอกิเลสเอง ไปต่อสู้อย่างไร ไปชำระล้างกันเอง แต่ก็ต้องศึกษาไป นี่ก็เหมือนกัน เวลาเริ่มต้นจากว่าจิตเราอ่อนแอ เราต้องมีครูบาอาจารย์ เราจะเชื่อตัวเองไม่ได้ แต่เวลาว่าอัทธา หิ อัทธโน นาโถ คนเป็นที่พึ่งแห่งตน ทำไม่ต้องเชื่อตัวเองละ เชื่อตัวเองเพราะว่าเราสำรอกเอง เราคายเอง

เวลาเราเข้าไปเจอเองใหม่ๆ เห็นใหม่ เวลามันปล่อยมันวางนี้ เราก็เชื่อตัวเองแต่เชื่อไม่ได้ เชื่อไม่ได้เพราะอะไร เพราะกาลเวลามันพิสูจน์ พอเวลามันผ่านไปมันสงสัย มันสงสัย มันเอะใจ มันไม่แน่ใจ ความสงสัยความไม่แน่ใจนี้ต้องยกผลประโยชน์ให้กับคติธรรมเลยว่าไม่ใช่ ต้องยกผลประโยชน์ให้กับคติธรรมว่าสิ่งนี้ยังไม่ใช่ธรรม ถ้าเป็นความเป็นธรรมมันจะไม่มีสิ่งใดเข้ามาขูมาเหย้า มาให้สงสัย มาให้เราวิตกกังวล ไม่มีสิ่งใดๆ เลย แต่มี มีสติมีปัญญา มีการรู้เท่า มี! เหมือนต้นไม้เป็นต้นไม้มีชีวิตที่ไม่มีวิญญาณครอง สัตว์มันเป็นสิ่งมีชีวิตที่มีวิญญาณครอง สิ่งที่มีชีวิตคือร่างกายมีชีวิต มีเซลล์มีต่างๆ มันมีชีวิตของมัน แล้วมีจิตวิญญาณครอง จิตวิญญาณรู้เท่า จิตวิญญาณนี้รู้เท่ารู้แจ้ง สำรอกคายออกหมด เห็นใหม่

ฉะนั้น ถ้าปฏิบัติอย่างนี้ ปฏิบัติตามความเป็นจริง จากไม่อ่อนเราก็ดูแลรักษาไม่ให้เป็นไม้แก่ ไม้แก่ที่มันเกิดทัญญู เกิดมานะ เกิดความอหังการ แล้วไม่ฟังใคร แต่เป็นไม้อ่อน ไม้อ่อนก็ไม่ใช่ไม้ เลื้อยจนตั้งตัวเองไม่ได้ เห็นใหม่ มัชฌิมาปฏิปทา ความพอดี ความพอดีการรักษาหัวใจของเรา การ

รักษาศรัทธาของเรา การรักษาแนวทางปฏิบัติของเรา แนวทางปฏิบัตินี้สำคัญมาก มรรคโค ทางอัน
เอก ไม่มีทางไปกันเลยจะไปกันอย่างไร จนตรอกกันหมด อันตู้กันหมด แต่มีครูมีอาจารย์มีทางไป นี้
มรรคโค ทางอันเอก ฉะนั้น เราพยายามฝึกหัดใจของเรา ดูแลใจของเรา เพื่อเข้าสู่สัจจะความจริงเป็น
ประโยชน์กับใจดวงนี้ เอวัง